

deelnemers in het kapitaal te vinden zijn. Ook bij uitgifte van een obligatieleening zijn de obligatiën gemakkelijker te plaatsen als er dividend wordt uitbetaald.

Hiermede is het memorandum nog niet geheel weergegeven.

Wij stellen ons voor in de volgende nummers dit hoofdstuk verder te behandelen en zullen successievelijk den inhoud van enkele andere hoofdstukken, die ons voor onze lezers belangrijk voorkomen op deze wijze weergeven.

L. POLAK

LITERATUUR

Red. M. M. DEEN Jr. en A. ROBLES

„Profits”, by William Trufant Foster and Waddill Catchings

(No. 8 van de publicaties der „Pollak Foundation for Economic Research”)

De „Pollak Foundation for Economic Research” is een instituut „privately endowed for the purpose of studying the means whereby the economic activities of the world may be so directed, and the products so distributed, as to yield to the people generally the largest possible satisfactions.”

Het instituut deed tot dusver de volgende belangrijke boekwerken verschijnen:

1. *Irving Fisher*, The Making of Index Numbers.
2. *Foster and Catchings*, Money.
3. *H. B. Hastings*, Costs and Profits.
4. *W. A. Berridge*, Cycles of Unemployment.
5. *L. I. Dublin*, Population Problems.
6. *W. M. Persons*, The Problem of Business Forecasting.
7. *M. B. Hexter*, Social Consequences of Business Cycles.
8. *Foster and Catchings*, Profits.
9. *P. H. Douglas*, Real Wages in the United States.
10. *Foster and Catchings*, Business without a Buyer.
11. *Foster and Catchings*, The Road to Plenty.

No. 1 (door ons besproken in de *Economist*) lost alle vraagstukken t.a.v. de indexcijfers grondig en afdoend op, de Nos. 3, 4, 6, 7 betreffen meer in het bijzonder het conjunctuurverschijnsel, No. 5 het bevolkings- en No. 9 het loonvraagstuk, terwijl No. 2 als voorlooper en de Nos. 10 en 11 als uitwerking van het thans aan de orde zijnde No. 8 moeten worden beschouwd. Conjunctuur en zakenleven staan bij alle deze — met tal van statistieken en grafieken opgeluisterde werken — in het brandpunt der belangstelling. Ze dragen een frisch oorspronkelijk karakter en staan in het typisch Amerikaansch, pragmatistisch teken „what works”. Deze boeken rieken niet naar de studeerkamerlamp, maar doen iets gevoelen van de tintelende energie en levensdurf van een jong en krachtig volk, dat, ook van zijn wetenschap, in de eerste plaats resultaten voor het leven verwacht. Daar staat echter tegenover, dat de schrijvers dikwerf van een — althans voor Europeesch besef — zeer geringe bekendheid met kontinentale theorieën blijk geven.

„Profits” is — evenals trouwens het bekende werk van *D. Friday* „Profits, Prices and Wages” — geschreven onder den sterken indruk van het merkwaardig feit, dat de menschen en goederen-verslindende oorlog voor het Amerikaansch volk met een voorheen ongekend hoog welvaartspeil gepaard ging, dat echter dadelijk als een kaartenhuis ineenstortte, toen de vrede, waarvan een ieder juist ook economischen vooruitgang had verwacht, na den wapenstilstand, haar intree deed.

Edwin Cannan vertelt van een vrouw uit het volk, die tegen een werker op philanthropisch terrein opmerkte „This war has

made many a happy family, sir!” En inderdaad, tijdens den oorlog waren er — en dat, niettegenstaande voor 15.000 millioen dollars goederen op krediet aan de geallieerden werden gezonden — hoge winsten en hoge loonen in de V.St., terwijl in 1920, na het sluiten van den vrede, produktie, welvaart, loonen en winsten kelderden, werkloosheid en ontevredenheid toenamen.

Zoodra de wapenstilstand „uitbrak” deden zich stemmen hooren, dat thans oorlogswinst, hoge loonen, luxe tot het verleden behoorden. Terecht teekent *Friday* hierbij aan:

„Now it really does appeal to one’s common sense as preposterous that the laborers should be thoroughly employed at good wages and should enjoy a high standard of living when the nation was wasting fifteen billions a year upon war, but should find it impossible to maintain that standard when the waste of products had ceased.”

En toch bleken die stemmen de toekomst juist te hebben ingezien. Alhoewel eenige millioenen mannen van het oorlogsterrein terugkeerden tot hun werk, namen produktie, welvaart, loonen en winsten af. Dit pijnlijk raadsel drong de Amerikaanse economen tot een oplossing. Terecht schreef *Friday*:

„On the industrial side our experience during the war proved that it is possible to maintain all our people in a state of well-being. The lesson which the war taught us should be conserved.” Het is, zonder twijfel, die gedachte, welke ook de schrijvers van „Profits” heeft bezielde.

In mijn proefschrift „Het liberale socialisme (Leiden 1921) deed ik uitkomen, hoe de tegenstelling van het liberale socialisme tegenover de burgerlijk-universitaire economie kulmineert in de vraag wat de oorzaak is der armoede en ellende, van het welvaartstekort der huidige maatschappij. „Ligt de juiste verklaring in de door de burgerlijke economen veelal aangehangen theorie van *Malthus*? Of moet de liberaal-socialistische zienswijze, dat de in den loop der historie gepleegde onrechtmatigheden en de daaruit voortvloeiende economische bevoorrechtiging en ongelijkmatige rijkdomsverdeeling de eigenlijke oorzaken van armoede en ellende zijn, als juist worden aanvaard? M.a.w.: Zou bij een gelijkmatiger grond- en rijkdomsverdeeling de voortbrenging — en dus de welvaart — al dan niet toenemen?

De burgerlijke economie legt den nadruk op de voortbrenging, loochent den invloed van de verdeeling op de welvaart. *Ricardo* tracht de volslagen onhoudbare stelling te verdedigen, dat de grondrente enkel van verschillen in vruchtbaarheid, ligging en kapitaalinvestie afhangt. Z.i. heeft de verdeeling van den grond in veel of weinig handen op de grondrente geen invloed. En hetzelfde tracht *von Böhm-Bawerk* — nog wel in lijnrechten strijd met z’n eigen „drei Gründe” — t.a.v. de kapitaalrente aan te toonen. Deze hangt bij hem enkel af van bevolking, kapitaalhoeveelheid, stand der techniek (Isohypse der *Mehrerträgnisse*). M.a.w. een gelijkmatiger rijkdomsverdeeling zou noch grond- noch kapitaalrente doen dalen.

Daartegenover leert het liberale socialisme: hoe gelijkmatiger de rijkdomsverdeeling, des te hooger het grensnut van elke rijkdomseenheid, des te lager op den duur grond- en kapitaalrente, des te hooger het inkomen uit arbeid, des te meer rendabele toepassing van technische uitvindingen, des te grooter de voortbrenging.

Een scherpe scheiding tusschen „reine” en „politische” Ökonomie, tusschen gevolgen in den loop der historie van arbeid en ruil enerzijds en van roof, onrecht, uitbuiting, monopolie anderzijds zou men bij *Foster* en *Catchings* tevergeefs zoeken. Hun onbekendheid met kontinentale litteratuur, rente- en monopolie-theorieën is daartoe te groot. Maar ze hebben diep beseft, dat het verregaand oppervlakkig is op het voetspoor van sommige quantiteits-theoretici enkel op de hoeveelheid geld te letten en leggen sterk den nadruk op een juiste verdeeling van

het geld over producenten en konsumenten. In zoover zit er in hun boek — niettegenstaande pleidooien ten gunste van het bestaande stelsel — ongetwijfeld een liberaal-socialistische, anti-burgerlijke tendens.

De kern van hun boek vatten de schrijvers zelf als volgt samen:

„Progress toward greater total production is retarded because consumer buying does not keep pace with production. Consumer buying lags behind for two reasons:

1. because industry does not disburse to consumers enough money to buy the goods produced;

2. because consumers, under the necessity of saving, cannot spend even as much money as they receive.

There is not an even flow of money from producer to consumer, and from consumer back to producer. The expansion of the volume of money does not fully make up the deficit, for money is expanded mainly to facilitate the production of goods, and the goods must be sold to consumers for more money than the expansion has provided. Furthermore, the savings of corporations and individuals are not used to purchase the goods already in the markets, but to bring about the production of more goods. Under the established system, therefore, we make progress only while we are filling the shelves with goods which must either remain on the shelves as stock in trade or be sold at a loss, and while we are building more industrial equipment than we can use. Inadequacy of consumer income is, therefore, the main reason why we do not long continue to produce the wealth which natural resources, capital facilities, improvements in the arts, and the self-interest of employers and employees would otherwise enable us to produce. Chiefly because of shortage of consumer demand, both capital and labor restrict output, and nations engage in those struggles for outside markets and spheres of commercial influence which are the chief causes of war”.

Voor de beste anti-kritiek op „Profits” had de Pollak Foundation een prijs van 5000 dollar uitgelooft. „The contest was open to everyone, everywhere.” En velen, uit allerlei landen, hebben getracht den prijs te winnen.

Een volgend maal hopen we iets over de bekroonde anti-kritieken mede te deelen benevens omtrent het eigen standpunt van de schrijvers van „Profits” daartegenover ingenomen.

Mr. Dr. A. SPANJER

UIT HET BUITENLAND

Red.: J. E. ERDMAN, C. A. HUYSMAN en C. J. MEYER
(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)

Constructieve Accountancy

In „The Accountant” van 31 Maart 1928 is opgenomen een toespraak van *Sir William Plender* tot de leden van de Commerce Society der Universiteit te Birmingham. Spreker wijst er op, dat accountants in de huidige periode van reconstructie der industrie belangrijk opbouwend werk leveren. Hij noemt als zoodanig de invoering van wetenschappelijke kostprijssystemen, en de medewerking van accountants ter verbetering der verhouding tusschen kapitaal en arbeid. Sinds eenigen tijd bestaat in de Engelsche kolenindustrie een stelsel van profitsharing, waarbij de berekening van het aan de arbeiders toekomende door accountants gecontroleerd wordt; velen wenschen dit systeem ook tot andere takken van nijverheid uit te breiden. Voorts wordt bij de voortgaande concentratie der bedrijven

veelvuldig van de hulp van accountants gebruik gemaakt o.a. ter vaststelling van den goodwill.

Dit is ook het geval bij de kapitaalvoorziening der ondernemingen, omdat het meer en meer regel wordt, dat prospecti een accountantsverklaring bevatten betreffende de in de laatste jaren behaalde resultaten. *Sir William Plender* brengt hier een belangrijke questie ter sprake: het is namelijk zéér wel mogelijk, dat die resultaten volkomen correct zijn weergegeven, maar tóch geen juiste maatstaf vormen voor de toekomstige mogelijkheden. Dit is accountants natuurlijk bekend, en de wijze, waarop in dergelijke verklaringen voorbehouden gemaakt worden, heeft in den laatsten tijd nog al belangstelling opgewekt. Spreker geeft als zijne meening te kennen, dat het maken van voorbehouden onvoldoende moet worden geacht, omdat het publiek, dat de accountantsverklaring in den regel als het belangrijkste deel van het prospectus beschouwt, de betekenis daarvan niet voldoende kan beoordeelen en aan de cijfers als maatstaf voor de toekomst eene te groote betekenis hecht. De eenigste mogelijkheid is dus, dat accountants zich in dergelijke gevallen van het geven eener verklaring onthouden. In den leader der zelfde aflevering verklaart de Redactie, dat zij met deze opvatting, welke tot nu toe lang niet algemeen gehuldigd werd, volkomen accoord gaat.

C. A. H.

Het Credietonderzoek

Het is een gewichtig deel der credietpolitiek zich door deskundige onderzoeken omtrent de credietwaardigheid van de credietzoekenden op de hoogte te stellen. Dit onderzoek zal naar de meening van *Von Oswald* und *Straub* (*Zeitschrift für Handelswissenschaft und Handelspraxis* van Maart 1928) ingesteld worden:

- 1°. bij het aangaan van een credietovereenkomst en
- 2°. bij een reeds bestaande credietrelatie, wanneer zich omstandigheden voordoen, waardoor een dergelijke maatregel noodig wordt bijv. door algemeene of bijzondere conjunctuursveranderingen.

Een groot aantal banken laat reeds door eigen afdelingen of dochter-instellingen dergelijke onderzoeken verrichten, terwijl ook dikwijls onafhankelijke accountants hunne medewerking verlenen. Tot deze laatsten behooren voornamelijk de filialen van Engelsche en Amerikaanse accountantsinstellingen, die in verband met de buitenlandse credietverleening regelmatig credietonderzoeken bij de desbetreffende industrieën verrichten.

Voor den ervaren accountant is het credietonderzoek slechts een variatie op de algemeene boek- en balanscontrole, waarbij onder bepaalde gezichtspunten het doel moet worden bereikt. Dit doel valt uiteen in een algemeen en bijzonder gedeelte.

Tot het algemeene gedeelte behoort het onderzoek of de administratie naar behooren volgens de wet en goed koopmansgebruik wordt bijgehouden; hierbij worden dus de grondslagen onderzocht, waarop verdere onderzoeken kunnen worden opgebouwd. Daarnevens moeten de principes van het rekeningstelsel worden beoordeeld en nagegaan welke motieven voor de invoering van bepaalde rekeningen hebben gegolden; hieronder ressorteert tevens het onderzoek of kosten en uitbreidingen van vaste activa steeds juist worden geboekt. Ook aan privé-opnamen moet speciale aandacht geschonken worden, terwijl in het bijzonder die factoren, die van invloed zijn op het bedrijfsresultaat critisch bekeken moeten worden.

Het speciale gedeelte strekt zich uit over het materiele onderzoek naar de credietwaardigheid. Is het een z.g. „Personal” crediet, dan is de rentabiliteit van het grootste belang, terwijl indien voor het crediet dekking (machines enz.) gesecht werd, speciaal toezicht hierop noodig is. Basis is steeds